

2443000

2444000

2445000

2446000

2447000

6636000

6636000

6635000

6635000

6634000

6634000

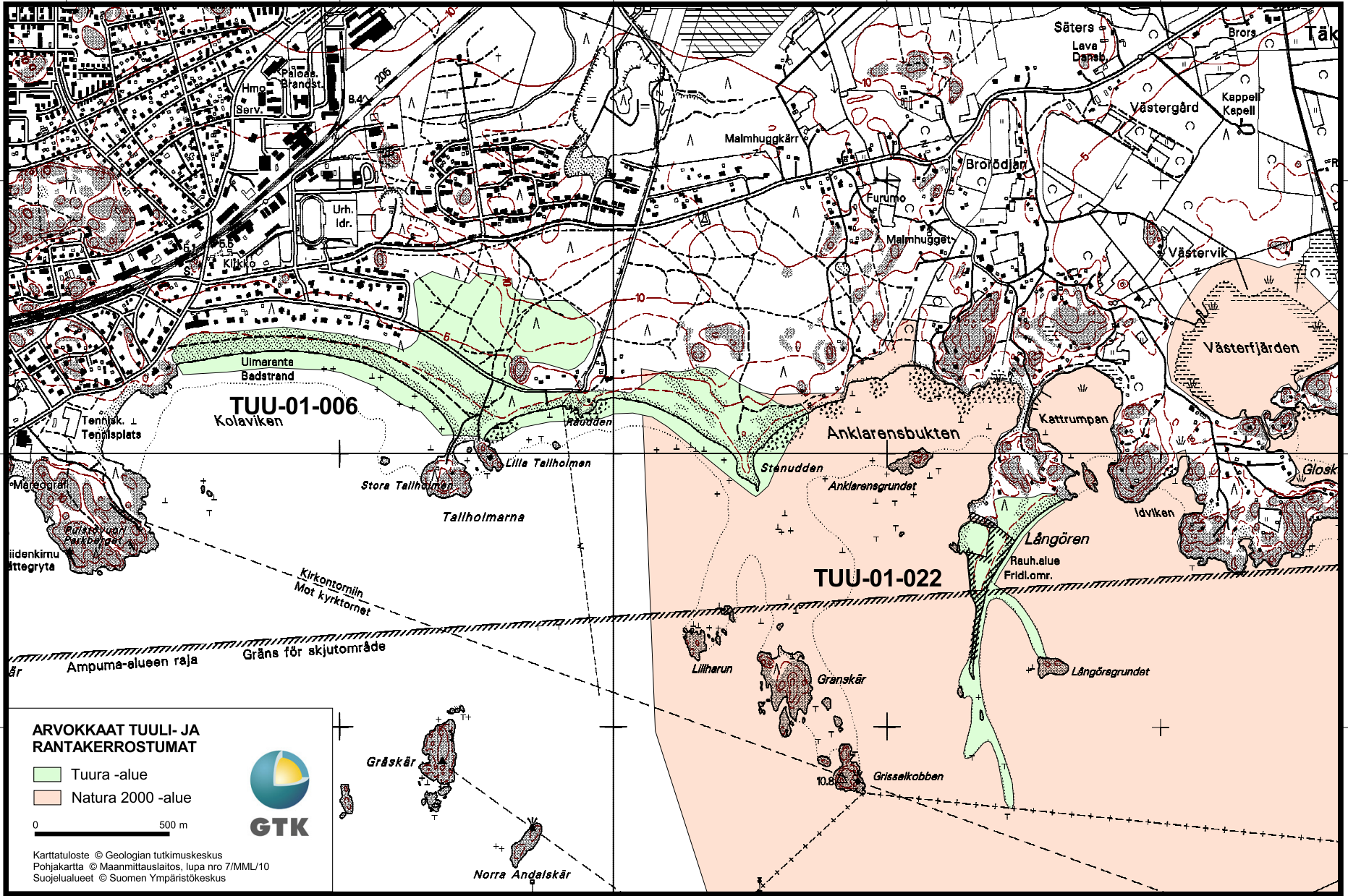
2443000

2444000

2445000

2446000

2447000

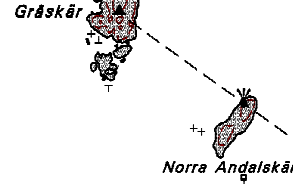
ARVOKKAAT TUULI- JA RANTAKERROSTUMAT

- Tuura -alue
- Natura 2000 -alue

0 500 m

Karttatuloste © Geologian tutkimuskeskus
 Pohjakartta © Maanmittauslaitos, lupa nro 7/MML/10
 Suojelualueet © Suomen Ympäristökeskus

LILLA TALLHOLMEN

Hanko

Tietokantatunnus: TUU-01-006

Arvoluokka: 3

Muodostuma: Tuuli- ja rantakerrostuma Pinta-ala: 61,0 ha

Korkeus: 10 m mpy. Karttalehti: 2011 08

Alueen suhteellinen korkeus: 10 m

Muodon suhteellinen korkeus: 2 m

Sijainti: Muodostuma sijaitsee Hangossa, Lilla Tallholmenin niemen ympärillä.

Geologia

Lilla Tallholmenin alue koostuu sekä merenrannassa sijaitsevasta hiekkarannasta että sisämaahan päin jatkuvasta dyynikentästä. Inventoitu alue sijaitsee I Salpausselän eteläosassa, jonne tuulet ovat kasanneet dyynejä. Rantadyynit ovat rannan suuntaisia ja kasvavat jo metsää. Aivan merenrannassa sitä vastoin on muutama pienikokoinen ja matala alkiodyyni. Dyynien rinteet ovat loivia, ja niiden muoto on kumparemainen.

Alueen aineskoko muuttuu rantatien pohjoispuolella osittain karkeammaksi kuin aivan ranta-alueella. Dyyniaines on hiekkaista hietaa/hietaista hiekkaa (raekoko 0,06 - 0,6 mm). Eri dyyneistä otettujen näytteiden raekoostumukset ovat lähes yhteneväiset. Kuitenkin lähinnä rantaa olevien dyynien aineksessa on enemmän hiekkalajitetta (0,2 - 0,6 mm) (Kielosto et al. 1996, Hellemaa 1998, Johansson et al. 2000). Lilla Tallholmenin dyynikenttä on geologisesti vaatimattomampi kuin sen itäpuolella sijaitsevat, laajemmat dyynikentät.

Biologia

Tallholmarnalle vievän pistotien länsipuolella on hiekkaranta, joka päättyy matalaan rantatörmään. Tämän takana on puustoista dyyniä. Törmässä on 2–3 m leveydeltä harmaata dyyniä muistuttavaa kasvillisuutta. Hiekkarannan alaosassa on 5 m leveä kasviton vyöhyke. Sen yläpuolella on 10–15 m leveä suola-arhovyöhyke, jolle jo tunkee kurturuusupensaita. Harmaalla vyöhykkeellä on myös ruusupensaita siellä täällä. Ruusua on yritetty poistaa ja kasvillisuus on osin senkin takia "sekaisen" näköistä. Pistotien itäpuolen rannalla on loiva, 5 m leveä, valkoinen rantadyyni ja sen edustalla on joitakin alkiodyyniä. Valkean dyynin mantereen puolella on osin 5 m leveä deflaatiokaistale, joka on tosin syntynyt kurturuusukasvustojen poistamisen yhteydessä. Sen takana ja noin 20 m päässä rannasta on 3 m leveä kurturuusvyöhyke ennen rannan muuttumista metsäiseksi dyyniksi. Rannan ruusukasvustoja riittää Stenuddenin niemelle, länsirajalle asti ja niitä on yritetty poistaa useampana kesänä. Deflaatiopintaa ovat alkaneet peittämään merisinappi ja suola-arhokasvustot. Rannoilla kasvaa myös mm. hietikonataa (NT), hietikkosaraa (NT), merikaalia, merimaltsaa ja merisinappia. Rannalta on havaittu myös uhanalainen meriotakilokki (EN) viimeksi vuonna 2005 ja lännenmaltsa (NT/RT) 2000 (Hertta 2010). Hiekkarannalta on havaittu useita harvinaisia ja uhanalaisia eläimiä ja eliöstöltään ranta on yksi maamme edustavimmista hiekkarannoista. Useimmat näistä eliöistä käyttävät ravinnokseen kangasajuruohoa (NT) tai elelevät hiekalla. Alueelta on havaittu mm. ajuruoholude (VU), ajuruohoruskulude, ajuruohosulkanen (NT), dyynisulkanen (EN), hietapussikoi (EN), hietikkonatalude (VU), isoarokoisa (EN), kilokkikärsäkäs (NT), Halobrecta puncticeps -kovakuoriaislaji (NT), merisinappikirppa (NT), nummilatuskalude (VU), nunnakirjokoisa (EN), pikkuarokoisa (EN), sinilehtimittari (CR), sinisiipisirkka (EN), täpläntikainen (NT/RT) ja verikirjokoisa (EN) (Hertta 2010).

Metsäisen dyynin puusto on varttunutta, luonnontilaisenoloista, osin kilpikaarnaista tai keloista kuivan kankaan männikköä. Erirakenteisen männikön puusto vaihtelee luontaisista taimiryhmistä paksuihin, 70 cm järeisiin rantahonkiin. Maapuut alueelta puuttuvat. Aluskasvillisuus on poronjäkäla-, hietikkotierasammal-, puolukka-, variksenmarja- ja sianpuolalaikkuinen. Kanervaa on enemmän vasta rantatien tuntumassa. Jäkäläkössä on runsaasti isohirvenjäkälää ja tinajäkälää. Kulutuksen johdosta deflaatiopintoja on runsaasti etenkin isojen puiden keskivälissä, joissa kulkee useita dyyniä halkovia polkuja. Aluskasvillisuus on vähiten kulunutta rannan suuntaisen tien ja Tallholmarnalle vievän tien välisessä kulmassa. Tällä kohden kasvaa myös niukasti kangasajuruohoa. Rantatien pohjoispuolella on tiheämpää varttunutta kuivan kankaan kasvatusmännikköä. Parkkipaikan vierustalle on jätetty ruusuja ja tällä kohdin kasvaa myös ketomarunaa, lampaannataa ja muuta aluetta runsaammin kangasajuruohoa. Kangasajuruohoa on myös runsaasti Stenuddenin niemen tyvellä.

Maisema ja muut arvot

Lilla Tallholmenin merenrannasta on hyvin luonnonkaunis merinäköala. Lilla Tallholmenin sisämaan dyynikumpareilta ei juurikaan näy muualle paikalla sijaitsevan kasvillisuuden vuoksi. Alueen dyynit hahmottuvat ympäristöstä matalina kumpareina. Sisäinen maisema on melko vaatimaton dyynien mataluuden vuoksi. Alueen vieressä sijaitsee aikoinaan Suomen marsalkka Mannerheimin omistama Neljän Tuulen Tuvan kahvila, jolla on mielenkiintoinen historia. Alueella on pohjavedenotamo. Lilla Tallholmenin itäosa kuuluu Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualueen Natura-alueeseen (FI0100005).

Kirjallisuus:

Hellemaa, P. 1998. The development of coastal dunes and their vegetation in Finland. *Fennia* 176 (1), 111-221.

Johansson, P., Sahala, L. & Virtanen, K. 2000. Rantamerkit, tuulikerrostumat ja moreenimuodostumat geologisina luontokohteina. Tutkimusraportti 151. Geologian tutkimuskeskus, Espoo. 76 s.

Kielosto, S., Kukkonen, M., Stén, C.-G. & Backman, B. 1996. Hangon ja Perniön kartta-alueiden maaperä. Suomen geologinen kartta 1:100 000 : maaperäkartojen selitykset. Karttalehdet 2011 ja 2012. 104 s. Geologian tutkimuskeskus.

Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointi -tietokanta (LULU). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Nordisk Ministerråd, 1998. Israndslinier i Norden. TemaNord 584 : 1- 372 + kart.

Ympäristöhallinnon eliötietojärjestelmä (Hertta). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

LILLA TALLHOLMEN

Hangö

Databaskod:	TUU-01-006	Värderklass:	3
Formation:	Vind- och svallavlagring	Areal:	61,0 ha
Höjd:	10 m ö.h.	Kartblad:	2011 08
Områdets relativa höjd:	10 m		
Formationens relativa höjd:	2 m		

Läge: Formationen ligger i Hangö, runt udden på Lilla Tallholmen.

Geologi

Området Lilla Tallholmen omfattar både en sandstrand vid havet och ett dynfält som sträcker sig inåt land. Det inventerade området ligger i Första Stängselåsens södra del dit vindarna har hopat dyner. Stranddynerna löper längs stranden och är redan bevuxna med skog. Däremot finns det alldeles vid havsstranden några små och låga embryonala dyner. Dynerna är kuperade till formen och deras slutningar är flacka.

Norr om strandvägen blir områdets materialstorlek delvis grövre än alldeles på strandområdet. Dynmaterialet är sandig mo/moartad sand (kornstorlek 0,06 - 0,6 mm). Kornsamansättningarna i proven från olika dyner är nästan lika. I de strandnära dynerna finns dock mera sand (0,2 - 0,6 mm) (Kielosto et al. 1996, Hellemaa 1998, Johansson et al. 2000). Lilla Tallholmens dynfält är geologiskt sett mera anspråkslöst än de mera vidsträckta dynerna öster om den.

Biologi

Väster om stickvägen till Tallholmarna finns en sandstrand som slutar i en låg strandbank. Bakom denna finns trädbevuxen kustdyn. På en bredd av 2 - 3 m påminner bankens växtlighet om växtligheten på grå dyn. På sandstrandens nedre del finns en 5 m bred vegetationsfri zon. Ovanför den finns en 10 - 15 m bred zon av saltarv dit vresros redan tränger in. Också på den gråa zonen finns här och där rosenbuskar. Man har försökt utrota rosen vilket också är orsaken till att växtligheten verkar "rörig". På stranden öster om stickvägen finns en flack 5 m bred vit stranddyn och framför den några embryonala dyner. På inlandssidan av den vita dynen finns en ställvis 5 m bred deflationsremsa som visserligen har uppkommit när man avlägsnat vresrosbestånden. Bakom den och cirka 20 m från stranden finns en 3 m bred zon av vresros före stranden övergår i trädbevuxen kustdyn. Strandens rosbestånd sträcker sig till Stenudden, till den västra gränsen, och man har försökt utrota rosorna under flera somrar. Deflationsytan har börjat bli täckt av bestånd av strandsenap och saltarv. På stränderna växer också bl.a. sandsvingel (NT), sandstarr (NT), strandkål, strandmålla och strandvial. På stranden har också den hotade (EN) sodaörten påträffats senast år 2005 samt broskmålla (NT/RT) år 2000 (Hertta 2010).

Många sällsynta och hotade djur har påträffats på sandstranden, och beträffande organismerna som förekommer där är den en av de mest representativa sandstränderna i vårt land. De flesta av dessa organismer använder baktimjan (NT) som föda eller lever på sanden. I området har påträffats bl.a. backfrölus (VU), skinnbaggen *Rhopalus distinctus*, radsprötat timjanfjädermott (NT), ojämnsprötat timjanfjädermott (EN), kilstreckad hedblomstersäckmal (EN), sandsvingellus (VU), rakbandat timjansmott (EN), sodaörtvivel (NT), skalbaggen *Halobrecta puncticeps* (NT), skalbaggen *Psylliodes marcida* (NT), bärfisen *Sciocoris cursitans* (VU), gördelljusmott (EN), krokbandat timjansmott (EN), blåfläckad lövmätare (CR), blåvingad gräshoppa (EN), tvåfläckig snabbagge (NT/RT) och blodrött ljusmott (EN) (Hertta 2010).

Den trädbevuxna kustdynens trädbestånd består av mogen, torr talldominerad moskog, som verkar vara naturenlig och har en del tallar med sköldbark eller torrfurur. Tallskogen är av varierande struktur och beståndet varierar från naturliga grupper av plantor till tjocka 70 cm grova strandfurur. Lågor saknas. Undervegetationen består av fläckar av renlav, sandraggmossa, lingon, kråkbär och mjölon. Först vid strandvägen växer mera ljun. I lavmattan finns rikligt med islandslav och påskrislav. På grund av slitage finns det många deflationsytor i synnerhet mellan de stora träden där flera stigar korsar dynen. Undervegetationen är minst sliten i hörnet mellan vägen som går i strandens riktning och vägen till Tallholmarna. Här växer också lite baktimjan. Norr om strandvägen växer tätare planterad torr talldominerad moskog. Vid parkeringsplatsen har man lämnat kvar rosor och här växer också fältmalört, fårsvingel och mera baktimjan än på andra ställen i området. Baktimjan finns rikligt också vid Stenuddens bas.

Landskap och andra värden

Från havsstranden på Lilla Tallholmen har man en mycket naturskön havsutsikt. Dynhöjderna i Lilla Tallholmens inland syns knappast från någon riktning på grund av den skymmande växtligheten. Områdets dyner skiljer sig från omgivningen som låga kuperade formationer. Inlandslandskapet är rätt anspråkslöst på grund av att dynerna är låga. Bredvid området finns kaféet De Fyra Vindarnas Hus som i tiderna ägdes av Finlands marskalk Mannerheim. I området finns en grundvattentäkt. Lilla Tallholmens östra del hör till Natura-området i de skyddsvärda marina

områdena i Ekenäs och Hangö skärgård och Pojoviken (FI0100005).

Litteratur:

Hellemaa, P. 1998. The development of coastal dunes and their vegetation in Finland. *Fennia* 176 (1), 111-221.

Johansson, P., Sahala, L. & Virtanen, K. 2000. Rantamerkit, tuulikerrostumat ja moreenimuodostumat geologisina luontokohteina. Tutkimusraportti 151. Geologian tutkimuskeskus, Espoo. 76 s.

Kielosto, S., Kukkonen, M., Stén, C.-G. & Backman, B. 1996. Hangon ja Perniön kartta-alueiden maaperä. Suomen geologinen kartta 1:100 000 : maaperäkartojen selitykset. Karttalehdet 2011 ja 2012. 104 s. Geologian tutkimuskeskus.

Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointi -tietokanta (LULU). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Nordisk Ministerråd, 1998. Israndslinier i Norden. TemaNord 584 : 1- 372 + kart.

Ympäristöhallinnon eliötietojärjestelmä (Hertta). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.